

LA ILUSTRACIÓ
CATALANA

1880

VOLUMS I-II

1881

R 402,354

05(4671) I Cui Fol

TAULA GENERAL DELS VOLUMS I-II

ARTICLES CIENTIFICHES, LITERARIS, &

AGUILÓ Y FUSTER, (Marian). L'alberch darrer, poesia	94	—Lo pensament capdal del Centre Català de la Habana	369	PRIETO, (Frederich). Bellas Arts	183-192-199-208
ALCANTARA PEÑA (Pere). El capellà moro de la Llonja	70-87-99-115-126-134	Escudé, (Manel). Lo general Ibañez, biografia	235	RAHOLA, (Frederich). Tornant de l'ermita, poesia	267
ALMIRALL, (V.) Puigcerdàs	211	Excursions catalana. (Associació de) Certàmen de 1881	159	REVENTÓS, (J.). Al mellor Rey, poesia	35
—Visita dels delegats dels Co-Prínceps a la Casa de la Vall d'Andorra	210	Exposició de Matanzas. Circular, etc.	343	RIERA Y BERTRAN, (Joaquim). Lo correu de B.	11
—Las llangües de la Suïssa	366-365	FAYOS, (F.). No'm digan lo seu nom, quadro intim	367	—Recorts de E. Heine. Lo retorn	302-307-323-331-342
—Don Francisco Pi y Margall	262	—Zaida, llegenda valenciana	369	371-382-395-419-431	
AMIGÓ, (R.). Institut frenopàtic dels senyors Dolsa y Llorach	246	FRANQUESA Y GOMIS, (F.). Hamlet, acte tercer, escena primera	43	RIBOT, (S.). Congrés català de juriconsults	150-158
—Las verdades poéticas, del Sr. Palau	200	—Crònica general	25-33-41-49-58	167-174-182-190-198-206-214-230-239-246	
—Rubinat	302	—La reyna de la festa, poesia	123	263-279-311-318-335-343	
—Anònim. Proverbis turchs	7	—Follas novas. Estudi crítich	131-139	RIBOT Y SERRA, (Manel). Biografia de Felix Amat de Palou	106
—Primer Congrés catalanista	83-110	—Calderon de la Barca	258	—Lo tamborinaire	227
—Inauguració del ferro-carril de San Joan de las Abadessas	91	GALLART, (Artur). Bellas Arts	8-16-23-32-40-47-55	ROTA, (R.). Las festas de la Candelera a Vall	183
—La Conversió de Ramon Lull	222	103-111-127-136		RODORÉ, (Joseph). Revista musical. Juli César	14
—Firas y fiestas de Mallorca	222	—La bellesa, poesia	70	—Mefistofele	123
B. (R. F.). En l'album de la senyora donya C. de S. de X., poesia	271	GIMERA, (Benjamí). Del intermezzo, poesia	126	—Rubinstein	187
—May més, poesia	295	GUERRE, (Angel). En la mort de Joseph Rialp, poesia	142	—Beethoven	235
BALAGUER, (Victor). En l'album del monastir de pedra, poesia	200	GOTÓS, (F.). Despedida d'Hiller	223	—La Carmen de Bizet	326
BARTINA, (Joaquim M.). poesias	31	—Pianos Arborea	266	—Eusebi Dalmau, biografia	382
BARTALLAT Y FOLGUERA, (Celesti). Despedida a la Verge Maria en la Cova de Montserrat, poesia	118	IRANZO, (Victor). A Joan de Joanes, poesia	150	—Santa Cecilia	435
BASSEGODA Y AMIGÓ, (B.). A una morta, poesia	358	LAPORTA, (Jascinto). Una historia vulgar, primera part d'una novel·la	22-30-38	ROQUER, (Joan de Deu). Don Narcis Carbo, biografia	355
BASSEGODA, (Ramon E.). Crònica general	9-17-89	—Jocs florals de Barcelona en 1880	59-67-75-91-107	—A Maria, poesia	411
y demés números	108	—Lo acabament d'una novel·la	291-307-330-339	ROURE, (Conrat). Un estreno desgraciat	51
—Modestia, poesia	334	M. (A.). La coronació de la Verge de Montserrat, caria	358	—Los mosquits	323
—Don Joan de Rull, biografia	334	M. (F.). Revista de Teatres	119-158-161-207-238-255	—Don Joseph Lluís Pellicer, biografia	414
—Don Bartomeu Robert, biografia	419	262-271		RUBIO, (S.). Romans	327
—E. (F.). (Francesch). La guerra moderna	316	M. (L.). Clavé. Apuntacions biogràfiques	230	SACASES, (J.). Lo ferro-carril del Noguera	45
—Las Arts	391-399-408-410-424-439	—SERRA Y COLOMER, (Artur). San Francesch a can Codina, poesia	46	SARDÀ, (J.). Un tema pictòrich	7
—La guerra y l'art	422	—Crònica general	65-73-81	—Mal de caps pels qui no'n tenen	86
—Dues noves obras dels germans Vallmitjana	431	—Una festa catalana	334	SELLARÉS, (Ferran). En la montanya	30
BRIE, (F. P.). Orientada (La)	493	MARTÍ, (Joan). Poesia gallega, traducció	275	SENDRA, (J. B.). ¡Ahir y avuy! poesia	363
BATET, (Joaquim). Combat de Horacis y Curia	38	MATHEU, (Francesch). Brindis, poesia	7	—Misteri, poesia	374
—traducció de Tito Livi	38	—La companyia dramàtica italiana	19	SERRA, (Enrich). La tomba de'n Fortuny	114
BELL-LLOCH, (Maria del Lo cavaller de S. Jordi	3	—Tardor, poesia	60-61	—Bellas Arts	71-95-144
—La finestra del bon recort	215	—Virginia Marini	83	SERRA Y CAMPDELACREU, (Joseph). Pel Maig, poesia	115
BERTRAN Y BOSCH, (Pau). Per resposta, poesia	15	—Hivern, poesia	140-141	SOLÀ Y SERRA, (Baldomero). Bresca del cor, poesia	55
—A la tristesa, poesia	167	—Primavera, poesia	212-213	T. (E.). La catedral de Colonia	63
—Montserratina, poesia	356	—Estiu, poesia	276-277	T. Arts decoratives. La fabrica de vidrieras pintadas de don Eudalt R. Amigó	143
—Reny, poesia	207	—Despariada, poesia	265	T. Caixas y arquetas	100
BONAFANTE WISE, (Guillem). La deificació del vent terral, poesia	155	—Novelli	315	TÁMARO, (Eduart). Nostres grabats, en tots los números menos los dels fòlios	2-10-18-26-34
BOTER, (Francesch). Cartas confidenciales. Esbós d'una novel·la	147-155-162-171-179-195-203-211	MERCADER, (L.). San Eugat del Valic	207	—Una altre ofrena	67
—Una disfressa	374	—La Setmana Santa	210	—Centenari de Calderon, carta de Madrid	270
BOUVIER, (Alei). Dolors	51	—Cervantes	235	THOS, (Terenci). A la pàtria, poesia	14
BLANCH, (Adolf). Don Joan Güell y Ferrer, biografia	227	—Los concerts d'Euterpe	318	—Recansa, poesia	86
—Biografia de Bosch y Labrás	283	—Lo combat de Trafalgar	383	—Lo prometatge, poesia	262
BLANCO, (G.). Emili Moreno Cebada, necrologia	251	—Certàmen Clavé	439	TOBELLÀ, (F. X.). Reunió del Club Alpi francés a Luz y Gavarnie	82
C. (E.). Bellas Arts	239-247-263-327-336	MIRÓ, (Olaquer). Lo Bruch	266-278-296	TORROELLA, (Miquel). Nadal, poesia	435
CABOT, (Joaquim). ¡No es pubilla! poesia	318	MISTRAL, (Frederich). Discurs de Santa Estrella	275	—La portada de Ripoll, poesia	163
CALVET, (Damas). Leonart de Sos, poesia	102	MONCERDÀ, (Dolors). A les belles arts, poesia	179	UNACH Y VINYETA, (Francesch). L'alsament del Liobregat, poesia	62
CASTELLVÍ, (Enrich de) A*** poesia	387	MONTERRAT, (J.). Los arbres por antonomasia	2-10-18	—Després de la tempestat, poesia	315
CARETA Y VIDAL, (Anicet). Al hostal de la Viola, poesia	32	—Lo negrer, traduhit d'Heine	47	—La portada de Ripoll, poesia	366
CANIBELL, (Eudalt). Exposició del Institut de Foment del treball nacional. L'art d'imprimir	171	—A tú, poesia	171	V. y A. Carta de Valencia. (P.).	26
Coca, (Emili). Testament, poesia	187	—Los ceps americans, informe	318	V. M. (P.). Las tiras de Girona	102
—Lo Missatjer, poesia	235	OLIVÉ, (Joaquim). Noticias arqueológicas sobre Santa Maria de la mar de Barcelona	243-295	VALLS Y VICENS, (Joseph M.). Anacreontica	191
—A ma benivolguda germana, poesia	254	—La Desconsolada, traducció de B. Barbé	314-347	—Lo cant del Rossinyol, poesia	367
—Lo badocaire, poesia	339	354-363-371-379-386-395-402-411-418-427		VERDAGUER, (Pbre. Jascinto). Riquilda, fragment de la llegenda de Montserrat	3
—Cercol de foc	376	PALAU, (Melchor). A la mort den Vicens Boix, poesia	204	—Cansó del bressol	134
COLLELL, (Pbre. Jaume). La poma y la castanya poesia	166	PALOU, (Pere del). March de Castanyer, poesia	230	—A Jesús crucificat, poesia	222
COMPANY, (Pere). La parroquia de Santa Maria de la mar a Barcelona	78	PASCUAL, (U. M.). Julià Gayarre, biografia	368	—San Bernat, poesia	291
—Mosaich taquigràfic	142	—Victor Maurel, biografia	406	—Himne de la Coronació de la Verge de Montserrat	355
—La Real Junta de Comerç de Catalunya	367	PLANAS, (Joan). Alsa Maria, poesia	211	VIDAL DE VALENCIANO, (Gayetà). La familia del mas dels salsers	34
—CONSISTORI DELS JOCS FLORALS DE BARCELONA. Convocatoria pera 1881	151-175	PEDRALS, (Pbre. Joan B.) Monografia de l'altar major de la catedral de Tarragona	187	—Los Juheus	414-434
CORT, (Eusebi). La nit y tú, traducció de Victor Hugo	75	PIERA, (Vicens). En lo naixement d'una nena, poesia	206	VIDAL, (Modest). Revista musical. La barretina	94
—La esquerra, traducció de V. Hugo	110	PICÓ Y CAMPAMAR, (Ramon). Nadal, traducció d'un quento alemany	135	—També nosaltres. Revista musical, 335-350-374-415	438
COROMINAS, (E.) L'Ateneo Barcelonés	422	—El desertor, traducció de l'alemany, poesia	163	VILANOVA (Emili). Lo senyor Joan dels casaments	6
COSTA Y NOGUERAS, (Gabriel). Cartas de la Habana	327-342-359-383-407-423	—Lo mal cavaller, poesia	243	—Lo nostre pà	294
		PIZCUETA, (Felix). La llegenda del Roser, poesia	27	—Girona, quadro d'Urgell	407
		PONS Y MASAVEU, (Joan). Crisis, poesia	238	VIVÉ, (Amelia). Ma Pàtria es al cel, poesia	38
		—Lo violí ab cordas humanas (traducció)	387	X. Bellas Arts	70-88

GRABATS PER ASSUMPTOS

RETRATOS

Alexandre II, emperador de Rússia	201
Alexandre III, actual emperador de Rússia	221
Alfons III, rey d' Aragó, taula del sigle xv	109
Alfons V, rey d' Aragó, taula del sigle xv	385
Excel·lentíssim é Il·lustíssim don Felix Amat de Palou, Bisbe	105
Excel·lentíssim senyor don Victor Balaguer	1
Doctor don Jaume Balmes, Pbre.	9
Don Joaquim M. Bartrina	25
Don Francisco Bayeu, quadro de Goya	76
Don N. Beethoven	236
Don Pere Bosch y Labrés	281
Don Enrich Boyto	125
Don Vicens Boix	49
Don Pere Calderon de la Barca, quadro de la Academia de l' historia	261
Don Narcis Carbó	353
Don Miquel de Cervantes, quadro de l' Academia de la historia	257
Don Pau Claris, canonge d' Urgell	65
Don Cristófol Colon, copia Garcia	20
Don Eusebi Dalmáu	369
Donya Blanca Donadio	72
Mr. Juli Dufauré	364
Don Marian Fortuny	113
Don Juliá Gayarre	363
Don Joan Goula	245
Don Joan Güell y Ferrer	225
Mr. Emili Girardin	236
Heróichs capitans de Trafalgar, composició de P. Ros	377
Don Joan E. Hartzembusch	53
Don Jaume I d' Aragó, taula del sigle xv	145
Don Joan de Joanes	161
Fray Jaquim Juncosa	321
Don Lluís de Lacy	305
Mr. Emili Littré	265
Don Felix Macià y Bonaplata	81
Don Joseph de Manjarres	41
Don Victorià Mauré	401
Donya Virginia Marini	85
Don Frederich Mistral	273
Don Leandro Fernandez de Moratin, quadro de Goya	284
M. J. P. Miquel Muntadas	345
Don Bartomeu E. Murillo, quadro	132
Don Marian Obiols	217
Duquesa d' Oxfort, quadro de Wan Dick	124
Don Joseph L. Pellicer	400
Don Pere IV d' Aragó, taula del sigle xv	313
Don Joseph Perez Moriz	400
Don Francisco Pi y Margall	257
Don Bartomeu Robert	417
Don Francisco de P. Rius Tauler	297
Don Antoni Rubinstein	177
Don Joan Rull	329
Don Francisco Sans	361
Don Robert Stagno	245
Don Agapit y don Venanci Vallmitjana	425
Wan-Dich y lo Comte de Bristol, quadro de Wan-Dich	53
Don Jacinto Verdguer, Pbre.	241
Don Carles Ibañez	233
Don Joseph Zorrilla	97

ESCUPTURAS

Armonia (La). Gandarias	316
Bacant (La)	160
Bellesa dominant la forsa (La). Vallmitjana	109
Baix relleu de casa Montoliu. (Tarragona)	72
Enterro de Santa Agnès, baix relleu. Bellver	64
Flendi (Lo). Gamot	144
Manolo y maja. Vallmitjana	106
Nostra Senyora del Claustre de Solsona	185
Nostra Senyora de la Mercè (Barcelona)	376
Sanchez Barcaiztegui (Victorià). Estàtua per Ponzano	344
Pesca (La). Sanmartí	89
San Jordi. Medalló de la Diputació. (Barcelona)	232
Tocador de Pifano (Lo). Emanueli	292
Tuffolina. Tabachi	292

QUADROS, VISTAS, TIPOS, ETC.

Abandonada! Kramer	300
Alarbs del desert	368
Album á Zorrilla, (primera plana). Melida	104
Almadraba de San Jordi, (provincia de Tarragona). Rabada	356
Amor maternal. Llovera	333
Ansiola espera	208

Apotecari (Lo). Llovera	116-117
Aravaca (vista). Amat	73
Arribada de Carles V á Yuste. Melendez	36-37
Atmetllers florits. Muriel	204
Barca pescadora. Dalbono	176
Cementiri de Montleón. (Madrid). Lo dos de Maig. Domingo Muñoz	240
Combat naval de Trafalgar. R. Monicon	380-381
Confidencia (La). Messonier	436
De bon mati. Urgellés	437
Devallament de la Creu. Rubens	220
Dolsainer (Lo). Apeles Mestres	180
Domadors de serps. (Quadro) de Fortuny	120
Donzell (Lo). Bastinos	192
Encara un! Riquer	372
Enterro de S. Sebastià. Ferrán	92-93
Epilech d' una historia. Luque	408
Episodi de la batalla de Tetuan. Sans	364-365
Estiu (Lo). Giacomelli	270-277
Estiu (Lo). Vayreda	317
Festa de San Antoni de la Florida. D. Muñoz	268
Festa dels morts. Ros	389
Fins lo cel. Luque	332
Firas y festas de Barcelona en 1881. Castellucho	373
Fulla del album. Pellicer	412
Gats (Los). Bastinos	156
Gibraltar desde la serra carbonera	264
Gitano andalusí. Galofre	360
Hamlet y Ofelia. Narvaez	45
Idili. Torrecasana	324-325
Ivern (Lo). Giacomelli	140-141
Joana Geest prop del bressol de sa filla. Geers	269
Jochs infantils. Rubens	240
Jochs florals de Barcelona en 1881, en lo saló de la Llotja. Castellucho	244
Lo meu assistent. Cusachs	280
Lleó del pedestal del monument á Nelson. (Londres)	384
Maja (La). Palmarioli	196
Mare (La). Vayreda	348
Meditació	32
Meeting proteccionista. (Teatre Principal de Barcelona). Castellucho	229
Misa primera (A). Urgell	293
Nativitat (La). Murillo	133
Nit de Nadal. Balaca	432-433
Port del Grao á Valencia. R. Loewenstein	336
Primavera (La). Giacomelli	212-213
Paisatge d' ivern. Vayreda	148
Prova de l' anell (La)	285
Pel Juny la fals al puny. Urgellés	308
Preliminars. Induno	340
Puigcerdós. (Vista del moviment de terras). Gomez Soler	216
Recorts de Montserrat. (Mosàich). Pinós	349
Recorts de Gelida. Gomez Soler	221
Recorts del Vallés. (Las roquetas). Torrecasana	44
Salinas de Cardona. Rigalt	69
Ribera del Llobregat. Carbonell	125
Saló de Catedras de l' Ateneo Barcelonés. Ros	420-421
Saló de la Biblioteca de idem	424
San Feliu de Pallarols (Vista del. Serra y Pausas	420
Santa Cecilia. Rafael	428
Santó (Lo). Ovejero	132
Sessió de l' Ajuntament d' un poble. Barneto	68
Skating Rink. Llovera	164-165
Sultana (La)	337
Tardor (La). Giacomelli	60-61
Tardor (La). Llovera	396
Terceto. S. Gomez	173
Toch de mal temps (Lo). Urgell	66
Tornada del mercat (La). Urgellés	181
Tornar! Riquer	12-13
Traginer catalá (Lo). S. Gomez	51
Una gracia de caritat! Baquero	2
Un partit empenyat. Muñoz	4-5
Ultima jornada (La). Balaca	388
Un bateig en temps del Directori. Kraemer	440
Un dia negre. Gomez	252
Uriel Acosta y Judith de Straten. Gottlieb	309
Vici y virtut. Harman	188-189
Victima d' una carta. Luque	88
Vista de la platja de Mayaguez. Castellucho	245
Voreras del Besós. A. Mestres	404
Wertherista (Lo). Luque	157

MONUMENTS EN GENERAL

Antich carrer á Cardona Rigalt	328
Banyes de la Cava (Toledo). Cebrian	260
Casa del Il·l. don Felix Amat á Sabadell. Vila	112
Casa de la Vall, Andorra. (Visita dels delegats)	224

Caixa de núvia del sigle xv, á Monistrol	320
Claustre de la catedral de Barcelona (Angul del)	153
Claustre de la catedral de Barcelona (Fragment del)	121
Claustre del convent de Franciscanos á Bellpuig	172
Claustre del monastir de Santa Maria de l' Estany	193
Claustre del monastir de Santa Maria de Ripoll	253
Claustre antich de la Seu de Manresa	272
Capella angular de San Francisco Xavier en la iglesia de Betlem á Barcelona	168
Castell de Bellver (Lo) á Palma de Mallorca	312
Colonia (Vista general de la Catedral de)	100-101
Corona dedicada á Nostra Senyora de Montserrat	359
Escala y cavalcador del palau de l' antiga Diputació de Catalunya. (Barcelona)	228
Escala noble de la casa de Dalmases. (Barcelona)	301
Fortificació antiga de Girona	85
Galeria de Victor Manel (Milan)	307
Girona (Les murallas). Quadro d' Urgell	405
Gruta de la Nativitat. (Bethlem)	124
Historia Troyana. (Facsimil d' una plana de aquest Codex en l' Escorial)	108
Lápida de la fundació de Santa Maria de la Mar y sepulcre de Bernat Lull. (Barcelona)	80
Medalla commemorativa de Clavé	228
Momia de don Jaume II de Mallorca	96
Mostra dels grabats del primer volum de las Memorias de l' Associació catalanista d' excursions científicas	128
Mostra dels grabats de l' obra Exemplos y milagros, etc., per don Marian Aguiló	184
Mosàich romà de la torre de Belloch. (Fragment)	152
Murallas antigas de Cardona	48
Parch de Barcelona. (Entrada)	57
Paraninf de l' Universitat literaria de Barcelona. (Primera sessió del Congrés catalá de Jurisconsults)	205
Pica de San Feliu. (Xativa)	236
Picaporta de la casa de l' Ardiaca. (Barcelona)	17
Porta de San Pau del camp. (Barcelona)	8
Porta del palau de mossen Sorell. (Valencia)	24
Porta major de la catedral de Tarragona (Fragment)	149
Porta de l' ermita de San Feliu. (Xativa)	236
Porta principal de l' exposició italiana. (Milan)	288-289
Porta major de l' iglesia del monastir de Santa Maria de Ripoll	368
Porta de la casa dels Infants. (Saragossa)	413
Reixats antichs de la catedral de Barcelona. (Fragments)	28
Rectoria d' Avia	302
Rosarillo (Lo). (Valladolid)	336
Rossetó del monastir de San Cugat del Vallés	40
Ruinas romanas. (Tunis)	357
Santa Maria (Vista de l' iglesia del) á Sant Pere de Terrassa	136
Santa Maria de l' Estany. (Vista general)	209
Sceptre dedicat á Nostra Senyora de Montserrat	351
Sepulcre antich. (Xativa)	416
Tarragona artistica monumental. (Mosàich de vistas)	77
Tapisseria del Génesis, en la Catedral de Girona	200
Taula dels sacrificis. (Mahó)	29
Torra de San Miquel dels Navarros. (Saragossa)	84
Vidriera pera la casa de Misericordia de Victoria	137
Vista posterior del monastir de San Cugat del Vallés	180

OBRAS PÚBLICAS, INVENTS, ETC.

Botiga dels senyors Mitjans y Comp. en lo carrer de Feroando, (Vista de l' interior de la)	360
Canal d' ayguas de Vento. (Habana)	197
Establiment frenopàtic dels senyors Dolsa y Llorach (Vista del). (Corts de Sarriá)	248
Erion (L') glosch areostàtic. (Stoud)	80
Fàbrica de porcellana de Florensa germans. (Vista de la). (Barcelona)	48
Fàbrica de teixits. La España Industrial. (Vista de la). (Sans)	56
Ferro-carril de Valls á Vilanova. (Pont sobre lo Gayá á Vilabella)	341
Matansas. (Vista general de l' Exposició)	256
Piano. (Modelo de la fàbrica Arbosa)	272
Pont de ferro en lo riu Yanguas. (Mayaguez)	16
Saló dels banyes de pila.—Vestíbul y escala.—La escola de natació dels Banyos Orientals. (Barceloneta)	296

PERIÒDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 10 de Juliol de 1880

Núm. 1

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES
Espanya y Portugal	60 ra's	32 ra's	18 ra's	6 ra's
Païssos de l'Unió Postal	75 *	40 *	22 *	8 *

No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant

Se publica 'ls dias 10, 20 y 30
de cada mes

EDITOR-PROPIETARI
CARLOS SANPONS Y CARBÓ
UNIO, 28
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR

	ANY	SEMESTRE
Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Filipinas, Méjich y Rio de la Plata	6 " "	3 " "

Y en los altres païssos, los preus d'Espanya y además lo franqueig

CATALANS IL·LUSTRES

EXCM. SR. D. VÍCTOR BALAGUER
Mestre en Gay Saber

DIREX DE CASTELLUCHO

Fotografia de Cantó

GRABAT PER FUSTÉ

de cada número, explicarà los fets principals de nostra ciutat ocorreguts durant la desena anterior.

Així mateix se continuarà en cada un dels demés números la ressenya de las exposicions de quadros y obras artísticas que en nostres acreditats establiments de Barcelona ó en casas particulars ó en los mateixos tallers dels artistes continuament se manifestan. Hi anirà també una *Secció de Novas* en que 's consignin las noticias de més interès pera tenirne al corrent á nostres suscriptors. Y además de las oportunas ressenyas de audicions musicals, concerts, representacions dramáticas, etc. etc., s'ocuparà també LA IL·LUSTRACIÓ en la critica de quantas obras los autors remetin á la digna Redacció á qui l'havém encomenada.

Per lo demés no es d'aquí entrar en més explicacions sobre l'idea generadora del periòdich. La Redacció composta de joves entusiastas per las cosas de la terra, ho té explicat d'una manera clara en l'article qu'obra 'ls treballs literaris de LA IL·LUSTRACIÓ, suficient pera dexar veurer l'impuls generós de que se sent animada.

Y creyém haver ja dit prou, ab tot y haver dit tant poca cosa, porque á devant del número de mostra, de poch han de servir las paraulas que s'exposan á ser desmentidas solzament jirant los fulls.

Per lo tant tenim aqueix número apunt per quants desitjin cerciorarse de las condiciones ab que LA IL·LUSTRACIÓ veurá la llum.

Punts de suscripció. En Barcelona, en totas las principals llibrerias, centros de suscripcions y en l'Administració del periòdich, Unió, 28; ahont poden també enviarse las senyas dels suscriptors per lo correu interior.—Fora Barcelona en casa de nostres corresponsals.

Los suscriptors de fora poden també enviar directament l'import en sellos ó lli-bransas de fácil cobro.

Á tots los nostres corresponsals y agents, los hi demanem que per regularisar las llistas de nostra Administració, envihin los noms y direcciones dels suscriptors per tot lo 15 de Juliol. L' Editor.

Dotar á Barcelona d'una IL·LUSTRACIÓ que dongue una idea clara del moviment artístich, literari y científich de Catalunya es lo móvil que 'ns ha inspirat la publicació del present periòdich al que pensém consagrarhi nostres esforços, nostra activitat y fins nostra fortuna.

Coneguts los quantiosos dispendis que ocasiona una empresa com la present, no ha sigut aixó obstacle pera tirar endavant, creyent que l'acceptació del públich vindrá á coronar una obra tan important per tots los catalans que s'interessin per l'esplendor de la seva pàtria.

Y en efecte: en l'alt grau á que ha arribat lo despertament artístich y literari de Catalunya just es, millor dit, se fa una necessitat la surtida d'un periòdich hont á la vegada que mostri en sas columnas la vitalitat de la literatura catalana manifestada per la robusta inspiració de nostres poetas y prosistas s'hi vejan també reproduhidas per medi del grabat las hermosas concepcions dels pintors que saben ab son pinzell arrebatjar los tesoros de la naturalesa y trasladarlos á la tela ó dels escultores que ab son cisell saben animar y donar vida á la materia sólida.

Convencuts de l'improcedencia de prospectes encomiastichs, que venen las més de las vegadas á xasquejar la bona fé del públich, hem considerat més oportú suprimirlos, anticipant la sortida del primer número maigrat y portant la fetxa del 10 de Juliol, perquè així 's veji d'un sol cop una mostra completa de lo que promet ser LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA.

LA IL·LUSTRACIÓ, donchs, en la forma mateixa d'aqueix número, continuarà apareixent los dias 10, 20 y 30 de cada mes, y per lo tant, al dia 20 de Juliol surtirá lo segon número, seguint sens interrupció los demés números de deu en deu dias.

La mateixa anticipació en donar á coneix aqueix número, que com dihem serveix á la vegada de prospecte, ha fet necessaria la supressió d'algunas seccions que han d'incloures d'aquí endavant en tots los demés.

Així, per exemple, ha degut suprimirse la *Crónica General* que al comensament

SUMARI

TEXT. — AL PÚBLIC, per La Redacció. — A LA PREMSA. — NOSTRES GRABATS. — LOS ARBRES PER ANTONOMASIA, per Joan Montserrat y Archs. — LO CAVALIER SANT JORDI, per donya Maria de Bell-lloch. — RIQUILDA (poesia), per Jacinto Verdader. — LO SENYOR JOAN DELS CASAMENTS, per Emili Vilanova. — BRINDIS (poesia), per Francesc Mathen. — UN TEMA PICTÒRIC, per Joan Sardà. — PROVERBIS TURCS. — SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — Catalans il·lustrats. EXCM. SR. D. VÍCTOR BALAGUER. Dibuix de Castells; grabat per Fusté. Fotografia de Candi. — UN PARTIT EMPENYAT. Composició i dibuix de Domingo Muñoz; grabat per Celestí Sadurní. — Barcelona. PORTA BISANTINA DE SANT PAU DEL CAMP. Dibuix de Brisa; grabat per E. Gomez.

AL PÚBLIC

L'empresa d'aquesta Revista ha de recordar sempre com a memorable entre 'ls dies de sa existència editorial la de la publicació del primer número de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA.

¿Com no? Aquell ideal tant temps perseguit en nostre entusiasme per las coses de la terra, passa a ésser desde avuy una realitat, mes que sia a costa de sacrificis de tota mena, que no hem escassejat, ni pensem escassejar d'assí endavant pera portar a bon terme nostre propòsit.

Y es que estem fermament convençuts, per mes que algú 'ns califiqui de pretenciosos, que 'l periòdic que avuy donem al públic, respon a una verdadera necessitat, té lo seu motiu de ésser: aixís expliquem nostra satisfacció per haberlo concebut y realitzat.

En efecte; corria l'any 1859, quan se restaurà en Barcelona la poètica institució del *Jochs Florals*, restauració que molts calificaràn d'antigalla, y que no obstant, fructificà a despit de la oposició més ó menos encoberta qu'alguns l'hi feyan, triuñant per últim de la indiferència ab que al principi fou rebuda per la generalitat de nostre públic. Avuy, després de vint y dos anys, los *Jochs Florals* de Barcelona, constitueixen una institució popultíma en nostra ciutat, que ha donat son patró pera fundar festes consemblants a las sevas a las ciutats mes importants de tota Espanya, inclús la coronada vila capital del Regne.

Avuy la poesia catalana no es tant sols patrimoni de sabís y erudits qu'ab ella delectan sa intel·ligència, sinó que conou també las més delicadas fibras del cor de nostre poble. L'esperit català que per espay d'un sigle y mitj se tingué com a completament mort, reneix avuy com lo fenix de la falla y dona mostrars de sa existència en totas las manifestacions científicas y artísticas de nostra terra. Miris sinó nostre teatro, ahont lo públic cada dia ab més creixent entusiasme s'afanya en aplaudir a nostres autors dramàtics, que l'hi recordan tan aviat nostre passat de grandesa portanlihi a las taulas las més culminants figuras de nostra historia, com lo fan sentir posantli a la vista los problemas cada dia més difícils de nostra moderna vida social. Las arts plásticas contan també a Catalunya ab un sacerdoti tant respectable pel número com per la qualitat. Prescindint del nom insigne d'en Fortuny, bastant ell sol per immortalisar una generació artística, una cohòrt l'luhíssima de pintors, escultors y arquitectos, mantenen en sa patria y extenen per tot lo mon la reputació de Catalunya.

Y pera completar aquesta executoria de noblesa pera l'art que pot avuy ostentar la nostra patria; quina corona més espléndida no podria oferirli la musica, entreteixida ab los noms d'en Clavé, malaguanyadament perdut com en Fortuny, l'aventajiat Pedrell, tan estimat en l'extranger, y 'ls acreditadíssims mestres Goula y Dalmau, quals primers de batuta se disputan avuy los principis de totas las corts d'Europa!

Mes com si no fossen prous aquestas manifestacions del art pera testimoniar l'existència del esperit de Catalunya, per tot arreu brotan centros y corporacions, que si bé modestos alguns d'ells, altres arriban a tenir la importancia de las duas *Associacions d'Excursions* ab que compta nostra ciutat.

Y al servey d'aquesta idea, una premsa cada dia més numerosa s'afanya en propagar nostre renaixement; cada hui travalla dintre de la seva órbita desde 'l modest periòdic de dos quartos que corre en mans del poble fins al *Diari*, de noticias d'interés palpitant, y fins a las més acreditadas revistes com *La Renaixensa* y *Lo Gay saber* ab que 's recrean inteligèncias ja més cultivadas. Y ja no es sols en Catalunya sinó fins pel Nort pel Sud de las Américas, hont compta 'l periòdic ne ab adalits tan entusiastas de la nostra causa com *La Lluanera* de Nova-York (revista il·lustrada) y *L'Aureta* de Buenos Aires.

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, vé donchs avuy, a formar entre 'ls més decidits campeons de la causa catalanista. ¿Quedé de particular sa publicació en llengua catalana? Si a Catalunya lo pintor ho es pintant la naturalesa de

Catalunya, lo musich inspirantse en sas melodias populars y 'l poeta cantant per igual la grandesa passada de nostra patria y l' esplendorós pervindre que l'hi espera, ja que 'ls pobles han de viure tant de records com d'esperansas, al donar a llum LA IL·LUSTRACIÓ qu' avuy donem al públic, ho haviam de fer en altra llengua que no fos la nostra!

Una volta convençuts que lo nostre periòdic tenia son verdader motiu de ésser, a ell pensarem dedicar nostres esforços; en nostre propòsit de ferlo digne de las diferents ilustracions qu' a Europa se publican, hem acudit als mellors artistes de Catalunya y a alguns de forans pera que s' encarreguen de la part il·lustrada, y en quant a la secció literaria, baste dir que comptem ab lo concurs dels més distingits escriptors que ha produhit nostre renaixement.

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA será donchs, si 'l públic nos hi ajuda, una crònica contemporánea dels fets mes importants de Catalunya, una Revista literaria redactada per literats acreditadíssims, una Il·lustració que s' honrarà principalment ab las obras dels mes eminentes dibuixants y escriptors de nostra terra, y hont a la vegada que 's presti tribut a aqueixas manifestacions artísticas s' en rendeixi així mateix al grau d' avens en que 's trovan los coneixements científics a qual adquisició hi han consagrats també tants catalans il·lustres, que sols en l' armoniós maridatge de l' Art y de la Ciencia podem concebir nosaltres lo progrés intelectual dels pobles.

Com no hem de deixar en oblit cap dels elements de vida de la nostra estimada Catalunya, tenint en compte que de sa portentosa industria viu en gran part, no cal dir que 'ns ocuparem dels interessos d' aqueixa ab especial complacencia. Avuy qu' en certas esferas dominan potser las ideas mes contraries a protegir-la, nostre periòdic tindrà per gran honor no ser lo darrer que alse sa veu en defensa de tan sagrats interessos.

Desitjosos tan sols de fer catalanisme, relatarém los fets ab la mes completa ingenuitat, fugirém de polémicas políticas y filosóficas tan profitosas quant se poden sostenir en lo terreno dels principis, pero que molt sovint son origen de divisions de deplorable trascendencia, y si en alguna cosa no 'ns es possible sustreurens al apassionament será en lo respecte que 'ns mereix tot quant se refereix a Catalunya.

Aixís anirém endavant y ab l' ajuda de Deu y si 'l favor del públic no 'ns manca, anirém millorant nostre Il·lustració de tal modo, que si avuy se pot colocar sens desmereixer al costat de las millors del estranger, pugam algun dia ab los esforços de tothom, convertirla en la página mes eloqüent que denota als veniders la cultura y avansament de la generació en que vivim.

LA REDACCIÓ.

A LA PREMSA

La Redacció de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA al treure a la llum pública son periòdic, se complau en saludar ab entusiasme a tots los seus companys de premsa, ab los que vé a unir-se ab los llassos de la més pura germanor; llassos que desitja conservar y estrenguer cada dia més compromententse per sa part en totas las qüestions que per la defensa de sas idees dega sostenir, a mantenirse dintre 'ls limits que l'hi imposan lo respecte y la consideració en que té y en que deuria tenir tothom al periòdicisme.

NOSTRES GRABATS

EXCM. SR. D. VÍCTOR BALAGUER

Prou coneguda es la personalitat d' aqueix eminent poeta porque nos entretinguém ressenyant sa biografia ni desfentnos en elogis qu' avans que nosaltres li ha prodigat tota la premsa catalana. Català de cor, entusiasta de nostras glorias, de las quals n' ha fet mil vegadas lo brillant panegirich en la premsa y en la tribuna es a la vegada poeta é historiador, orador y periodista, manifestant en tots sos actes lo mes ardent amor a las cosas de la terra. Se pot dir que viu a Madrid y qu' está a Catalunya. Francès, generós, noble, servicial, en Balaguer, transactan de las cosas de casa (y dexemnos de la política a la qu' en aquets últims anys ell s' hi ha entregat ab decisió arribant a l' alta dignitat de Ministre), a Catalunya no hi té, no hi pot tenirhi un enemich. ¡Ditxosos aquells dels que s' en pot dir axó!

UN PARTIT EMPENYAT

Ab aqueix titol doném a coneixe un grabat dibuix de don Domingo Muñoz y que representa l' acte en que está en mes incertint lo joch empenyat entre un soldat y un frare y qual resultat se ignora. Las tres figuras que forman lo quadro, los dos que jugan y un altre frare,

tranquil espectador d' aquella muda escena, respiran una frescor y una jovialitat qu' indica lo reposat estat en que 's trovan. Completan l' escena alguns accessoris pero 's destaca en un cantó la severa figura del Deu Crucificat, al costat de llibres sagrats, d'un crani, etc., com a contrastos terribles que 's manifestan també casi sempre al costat de nostras terrenals alegrias. No hem de ser nosaltres qui cridi l' atenció sobre lo ben grabat qu' está aqueix cuadro porque sería ofendrer la modestia del excelent y acreditadíssim grabador senyor Sadurní.

PORTA BISANTINA

DE L' IGLESIA DE SANT PAU DEL CAMP (BARCELONA)

L' Iglesia de Sant Pau, del més pur estil bisanti de la segona época, es un dels més rics joyells que té la nostra terra per ésser dels pochos que de son género 's troban avuy día. La fatxada que 's representa en lo grabat es pesada, original y misteriosa: hi ha en los costats de la porta duas pilastres primas y toscas ab capitells de marbre entre aràbics y romans, treballats grosserament; l' arch es robustíssim y está guarnit de testas humanas, formas estranyas, peixos y estrelles; un lleó, un bou, un àguila y un angel simbolian los Evangelistas; al mitj s' hi veu una mà d' un Bisbe ó Pontífice donant la benedició.

L' Iglesia-Monestir de Sant Pau era habitada en 979 per monjos claustrals de Sant Benet; deshabitada després per molts anys y readitada, mes tart l' ocuparen desde 1578 a 1593 los Religiosos observants de Nostra Senyora de Montserrat, época en que cambiaren passant al Monastir de Sant Benet de Bages y 'ls claustrals de aquest passaren a ocupar lo de Sant Pau y residiren en ell fins als fets del any 1835. Llavors fou convertida aquesta iglesia en parroquia de San Pau servint de quartel la major part del convent. Ultimament (fa cosa de mitj any) las patrióticas reclamacions de alguns bons catalans y de la digne Comisió de Monuments l' han salvat de la bárbara demolició a que se 'l condemnava.

LOS ARBRES PER ANTONOMASIA

No a vosaltres, pels qui lo Mon es sempre un llibre obert hont llegiu a totes hores l' hymne etern de lloaça que tot lo creat entona al Autor de l' admirable màquina del Univers; no a vosaltres, los qui bressolats al compàs del aureig de la montanya y del brunzir de la pineda inextricable, vos havéu educat baix lo cult puríssim y sant de la vida agreste y lliure, com aucellet de les enlayrades serres pyrenenques; no a vosaltres, tampoch, observadors dels fenòmens físics, investigadors de les lleys de la naturalesa, exploradors de la e' clada volta de la nit y de les inquietes mars y de tot lo que creix y 's mou sobre la Terra, no a vosaltres, repetesch, tinch de dir los drets que un arbre té a nostra consideració, a nostre respecte; mellor que jo 'ls sabéu, mellor que a mi se us descobren los més intims secrets de la constant evolució de lo vivent. Es als migratolls de la Ciutat més plens de vanitat y de buidor, que dignes del orgull ab que 's disfressan, a qui 'm dirigiria, si gosés, per a encéndrels y ferlos sentir l' enlayrador entusiastme per los vegetals, que 'ns fan ésser qui som, que congreiadors de nuvolades, atrayent a damunt d' ells la tempestat esglayadora, recullen de gota en gota y retenen de glop en glop la pluja que 's amara per a la fi retornarla als homens transformada en blat que 'ns omple nostres sitges, en vi que fermenta en nostres cubs, en oli que suavise 'ls engranatjes de la fecunda industria. Es a ells, a aquells qui enclosos dintre de la gabia que la Civilisació 's fabrica, cegats, eixordats per ma d' ella meteixa no hi vehuen a pesar de tenir ulls, no hi senten a pesar de tenir aures, ells a qui voldria fer entendre y conèixer qui es aquest ser pigmeu y colossal, a la vegada, consumidor y productor, estoig de enmetinat veri y arca de vivificant remey, objecte sempre del amor y de les simpaties dels cors sensibles y de les animes més delicades, que tots designem ab lo nom d' arbre.

¡Los arbres! ¿Qui no 'ls estima als arbres?

Alts, fermes, revestint lo versant de la cordillera de montanyes que 's vejeu naixer, ajuntats unes voltes com si aymessen la solitud, solitaris altres com lo treballat anacoreta, exteses damunt lo camp les protectores branques, ó erectes y com foradant lo cel ab sa llançada cúspide, los arbres, sian salvatges, sian conreats, de la sina del bosch, que agermanats ó antagonistes forman, fánne brotar sense repós ni treva la menjivola fruyta que honra nostres taulas y festins; de la brolla de la devesa mantenen los hostols de cantadores y enamoradisses aus, que en llur ramatje nian, se propagan, se servan, y 's concertan pera destruir lo bellugadis cixam de rosegadors insectes, enemichs implacables de les fulles que, en atapida abundor, componen la espessa cabellera de les selves, crespada, solta, armo-

niosa y bella com la de la Dryada que les colra pera recullirne les trepanades ombres que 'l sol joganer se complau en dibuixarli en terra; de la brancuda floresta ofereixen al calafat lo pal soberch y elàstich que, imatge del fort amparant al feble desafià un jorn la fortuna del temps, y bregarà ab totes ses forces ab la mànegua xucladora per a defensar al mariner, qui esporuguit ab ell s' abraça, pagantli aixis les cançonetes que en temps de calma li cantava mirantse cofoy, guarnit de tot l' alam de veles y de jarcies; del bosch també n' arrenca l' arquitecte l' atlantina jácra que ha de sostenir la acomodada masó del menestral, lo fastuós palau del Potentat y la mystica nau del temple del Senyor, com del bosch també n' haurà de treure l' escultor l' escalaborn d' hont n' ha de fer la plástica figura escarnidora de la naturalesa.

Quan la humanitat era molt jove y la força de sa sang se traduhia en forma de Judis, d' Egipcians, d' Hellenis, de Romans, o de Gállichs, en aquella feliça etat en que los deus podian caminar y esser a réu sempre y per tot ben rebuts sobre la Terra, los arbres eran considerats, reverenciats y adorats com lo mellor dels dons que la divinitat pogué haver fet al home. A les hores lo fornir Roure (*Quercus robur*, var. B. Linn.) lo més preciós dels arbres era consagrat a Zeus (*Quercus Jovi*,.... *placuit*, Phedr.), y per aço atreya 'ls llamps; lo perflumat Llaurer (*Laurus nobilis* Linn.) que 'ls repellia (*Tiberium principem, tonante caelo, coronari ea Laurus solitum, ferunt, contra fulminum metus*. Plin. xv. 60.) com a mellor arbre qu' era del Paràis era dedicat a Apollon; la desballestada Olivera (*Olea europaea* Linn.) glauca com los ulls de la severa deessa del Acrópolis a qui era atribuïda, guardava la gloriosa sava de la pau y la negra amargor de la guerra segons voler d' Athéne placcevola o de Pallas iracunda; la lasciva Murtra (*Myrtus Communis* Linn.) guarnia la nacrada conca de Aphrodite, y coronava 'ls polsos de la voluptuosa Erato; l' escardalench Pollanch (*Populus nigra* Linn.) servia de porra al incansable Heraklés, y Nout, personificació del espay celest, en Egypte, abocava damunt les ànimes desde 'l Sycomor (*Acer pseudo-Platanus* Linn.) en que s' asseya l' aygua cèlica que havia de renovarles.

Empero del us vingué l' abús; lo qu' era primitivament produyt de l' admiració cándida fou posteriorment desordenada abjecció, ja no foren sols los arbres, imatge de la força y de la magestat, sino les cebes y les cabeces d' all les qui en follia dissolució d' esperit arribaren a esser acatades y respectades com a divinitats. D' aquí 's deriva la satírica frase de Juvenal: *Oh, sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina!*

Per sort de nostres temps l' amor als arbres s' ha refet, sobre tot de des ençà que l' home, lliure de preocupacions s' ha entregat en cos y ànima a la contemplació y al estudi de la naturalesa. La Meteorologia ha demostrat la influència que referent a la major o menor quantitat de pluja tenen les plantacions d' arbres tant que poden fer arribar a mudar lo clima sech en pluvios, com s' ha comprovat en Egypte especialment, ara de poch ençà, y l' hygiene ha demostrat lo bons que sont los arbres com agents purificadors de l' ayre que 'ns rodeja, ja que quant més carbono excreta l' home més ells n' absorveixen, expelint ells tant més oxigeno, quant més ne necessita l' home.

JOAN MONTSERRAT Y ARCS.

LO CAVALLER SANT JORDI

PATRO DE CATALUNYA

Barcelona, la ciutat rescatada del poder dels moros ab prou d' afany y actes de heroisme per part dels catalans, fou presa altra volta per aquells degut a la aliansa que entre si feren sos diferents capdells.

Lo bon compte Borrell al saber la nova desde 'ls monts ahont s' aprestava pera combatre, manà juntar a tots sos cavallers bons pera la guerra, los quins, junts ab sos vasalls devian anar en sa ajuda pera rescatar a la cativa ciutat. Mes, poch foren en veritat los que s' hi aplegaren; pus gaire be tots tenian prou feynas pera guardar las sevas terras de las invasions moriscas que tot ho avassallavan; y altres restaren presoners dins la ciutat perduda.

Sols un curt aplech de ardots y braus senyors trovà lo bon Compte que pogués seguirlo.

No 's desanimà pera això, tenia sa fé posada en Deu y en la justícia de sa causa.

Ressonaren las trompetas per los monts y planas, y tota la Catalunya semblà alegrarse del crit de guerra.

Baixà Borrell las aspres montanyas y 's dirigí al plà; no l' espantava ni la gruixaria ni l' alsada de las murallas que circuhian la ciutat, ni las satjetas que com acerada pluja demunt d' ells per tots costats plovian. Tot lo camí fou una continua brega: mes en vista de las murallas, lo greu y 'l coratje foren lloch al cansament, é invocant ab tot fervor a la Gloriosa Verge Maria y al in-

clit cavaller San Jordi y armat mes de la sua protecció que de sas armas, Borrell manà donar lo assalt a las murallas al crit de: *Sant Jordi, Santa Maria, firam!*

Ressonaren tabals y pifres, bronziren las satjetas, rius de sanch corregheren per tot arreu, mes, ni las fortas murallas s' ablanian, ni los braus cavallers se descoratjaván; segons la terquedat de abdos bandos no era de preveure la fi de la lluyta en molt de temps; lo Compte anava y venia y 's multiplicava donant ordres y senyals per tot allí ahont menester eran, infundint valor ab son crit de: *Sant Jordi, firam, firam!*

Sobte, y quan mes forta era la batalla, aparegué en lo cel un nuvol y en mitj d' ell enturat de gloria y resplandors lo inclit cavaller Sant Jordi montat en un briós cavall blanch, brandint sa mà una flamejant espasa, lo qui posantse al devant dels animosos cavallers cristians, lluytà contra las hosts serrahinas ab sa espasa de llamps que 'ls cegava y que sens tocarlos los feria.

D' aquella hora endevant los moros no contaren més que una seguida derrota; Borrell y 'ls seus s' empossessionaren de la ciutat pera no tornar ja a perdre-la, y desde ella enviaren socors en armas y homens a tots los senyors de castells y fortalesas que per los serrahins atacats se veyan, contribuint alló en gran manera a la reconquesta de Catalunya, de la que 'n fou patró desde llavors lo gloriós Sant Jordi.

MARIA DE BELL-I-LOCH.

RIQUILDA

FRAGMENT DE LA LLEGENDA DE MONTSERRAT (1)

Quin monjo deu predicar dintre la Seu bisantina, puig ya es plena com un ou y a rius la gent hi arriba? Un monjo sant diu que hi ha mes per ara no hi predica, que trau los mals esperits a la encisera Riquilda, de Barcelona la flor, dels catalans la pubilla. ¡Pobre filla del Pelós! qui t' ha vist tan aixerrida si t' tornés a veure avuy per una altra te pendria. Allí a l' esponsa del lit, assegudeta en cadira, la nevada tunicela avuy mati se vestia; damunt de la tunicela lo brial de seda fina, que com d' estrelles un cel n' es crostat de pedreria. De ses criades voltada hesta 's renta y se pentina, l' aygua n' es de set olors, d' argent y vorí la pinta, sa cabellera n' es d' or filat a l' Argenteria. Lo lligabosch del jardí sols per véurela s' enfla, s' enfla parèt amunt a enramar la gelosia. Entran y surten cantant les orenetes que hi nian, ab son càntich y aleiteigs dantli alegres lo bon dia. Mes no son tot orenetes los aucells que la visitan, un de més negre n' hi ha entrat; malhaja sa companyia! Te de merla ploma y bech, s' escorre com una anguilla. Sols per burxarli l' orella s' ha posat prop de la nina, li enllora 'l cor ab son baf y dolents sonnis li inspira. Ella al descloure los ulls no s' ha senyat com solia, y en lloch de pregà a la Verge, que desde 'l capsal la mira, va a enmirallarse en l' espill hont se veu molt més bonica. Enmirallantse en l' espill

bonichs y joyes desitja. Ja n' ha vist un collar de fil d' or y pedres fines, per posarse 'l collar de llévas la creu benida. Tan bon punt deixa la creu cau rodant per la catifa. Son color s' ha esgrogueit, son cabell tot s' enerrissa, sos llabris llansan udols, sos ulls de cel flames vives. La comptesa fa un gran crit: —Donchs que té la meva filla?— respon un metje jugu lo mes vell que hi ha a la vila: —Lo mal que Riquilda té no 'l curan pas medecines; te 'l dimoni dintre 'l cos. —¡Válgans Jesús y Maria! quan sa mare sent això cau en terra esmortuida; ploran patjes y criades, los infants ploran y xisclan, y 'ls guerriers de cabells blanchs ploran a llàgrima viva, que sota 'ls ferrats perpunts també hi bat un cor que estima. La duen cap a la Seu, a una columna la lligan, a una columna de marbre davant l' altar de la cripta. En un retaule d' argent allí Santa Eulària brilla, entre-mitj de sos butxins com una rosa entre espines, al front te corona d' or, als peus ses santes reliquies, trobades ara tot just al peu de Santa Maria, entre les perles del mar, y entre les flors de la riba. Sa cara es de líri blanch coronada de celstia, y sos ulls de cel séré retiran als de Riquilda. Vestit de sobrepeilis un monjo vell la exorcisa, té en una mà 'l salpasser rajant aygua benida, y en l' altra 'l libre sagrat dels evangelis y epístoles. A cada mot que llegeix la verge signa y persigna, com més la va exorcisant més lo seu mal s' enverina. S' emboyra son front rient, de sos ulls surten guspres, de sos llabris de clavell olors de sofre y saliva. A cada estrebada seva la columna apar que 's vincla, a cada udol que ella fa lo poble s' arremolina. No reula 'l monjo, nó, ants tot l' infern desafia; ab una estola morada cenneix lo coll de Riquilda, y aixis crida ab veu de tró al esperit que hi habita: —En nom del teu Criador, infernal monstre, retirat, prou son temple has profanat, prou devastares sa vinya; serpents a l' Àfrica hi ha, lo més lleig ta estada siga; veshi en nom de Jesucrist, de Jesucrist y Maria. —Lo diable no pot nés, respon ab veu que esgarrafa: —No 's canse, lo monjo vell, que tampoch jo 'm cansaria, may més sortiré d' assi no sent que Gari m' ho diga, per nou dies y nou nits orant als peus de Riquilda. — Al sentir eixes paraules lo compte Jofre sospira: ha d' anar a Montserrat, ha de dexarhi sa filla, si sabés qué hi trobarà mes fortment sospiraria. Santa Eulària que ho veu prou, ab Deu son espós unida, a aqueixos mots del diable va posant la cara trista.

JASCINTO VERDAGUER, POBRE.

(1) Gràcies a la galanteria de nostre bon amic en Jascinto Verdaguier podem fer saborejar a nostres lectors las moltes bel·leses que conté aqueix fragment de la Llegendeta de Montserrat, qu' obtingué la citara d' or y plata en las darreres festes del Milenari. La descripció de Riquilda, la filla del conte Jofre, esperitada, y del acte del exorcisme feta en un hermosíssim roman d' una tirada popular encantadora, ja es prou pera fer endevinar a quina altura 's posarà, al ever coneguda del públich, la collecció de cants, titolada modestament per son autor *Llegendeta*, y que nosaltres no vacilem en anomenar *Poema de Montserrat*.

LO SENYOR JOAN DELS CASAMENTS

A Carles Finazzini

Duas senyoras, mare i filla, per lo que 's dedueix de las sevas edats, després d' haver recorregut amunt y avall tot lo carrer de las Filateras, mirant a dreta y esquerra ab certa incertitut y apocament los números de las casas, s' aturan devan d' un portalet en lo qu' hi treballa un ataconador, y després de saludarlo 's quedan una estoneta encogidas com si no sapiguessin de quina manera rompre la conversa. Al últim la que aparenta ser la mare, 's decideix, y entrant en la escaleta li diu:

—Escolti, 'ns sabria donar rahó... ay... no sé com explicar-me. Ves noya... ¡com dius que 's te de demanar!

—Si jo tampoch 'ho sé, respon la noya toia confosa no gosant alzar la veu y mirant fixament lo bano.

—Lo número de la casa 'm sembla qu' es aquest; s' aventura a dir la mare.

—Aquí tenim lo 24, exclama resolutament l' ataconador sense alzar lo cap ni res, y extenent los brassos per donar una puntada a una botina molt arrastrada que de boca terrosa reté cautiva sobre 'ls genolls per medi del tira-peu.

—Just, lo 24; y 's quedan tots callats: la senyora, sense sapiguer que dir, y 'l sabater com si estés tot sol punxant lo cuyro ab 'l alena, passanti després lo niñol per sobre y per sota, y tan preocupat ab la seva feina com si bgoés al tambor.

—Potser vosté tindrà la bondat de dirme-ho; busquem un subjecte. Y: qué fas tui afegeix donant una colzada a la noya, semblas un enza. Explicat.

La noya molt sofocada no torna cap resposta, no gosant alzar los ulls del bano com si s' entretingués constant las brenillas.

—Lo subjecte que cerquem, continuà la mare, potser vosté ja n' ha sentit a parlar; es un senyor que diuen que te molta coneixensa, si... y 'm sembla que 'ns han dit qu' estava al número 24.

—Cóm diu que 's diu aqueix senyor?

—Oh! ¡Si sapigués lo nom ray! No 'ns ho han dit com se deya. Veritat noya?

—Bé, de qué fàr insisteix l' ataconador alsant lo cap y dirigintli una mirada desvergonyida.

—Si vol que li siga franca, tampoch 'ho sé. Es un senyor, ¡cóm li diré ara!... Escolti, ¡en aquesta casa!... O síno, no; veyam; anirém a preguntarho als pisos, perquè si 'l veig me sembla que 'l conixeré. Aném noya; passa, passa.

Y las duas senyoras atravesan lo portal dirigintse cap a l' escala. Quan son al primer replà, lo sabater fent com aquell que li acut la especie las crida:

—Lo senyor que vostés buscan no fora pas lo senyor Joan, aquell que fa casaments?

Y sense donarlosli lloch a respondre, afegeix:

—Ja m' ho he pensat que no 'n cercavan d' altre; al tercer pis, primera porta.

Mare i filla 's miran avergonyidas, y sense girarse a donar las gracias se 'n pujan apressuradament escalas amunt.

—Ves si no t' ho deya jo que aqueix sabaterot feya 'l tonto sense serne, diu la mare. Lo qu' ell volia era tafanjar. No sé com los hi deixin estar; son los espais de las escalas y retallen als que entran y surtan. Y en aquesta casa de més a més hauria de esser una cosa tan sagrada... Si s' ha cregut sapiguer res, ja l' he ben xamuscant, que no ha pogut ferme descantellar de cap paraula.

..

—Si, senyoras, si qu' es aquí; entrin, entrin al despaig; tot s' arreglarà si Deu vol. Séguin, no s' amohinín, que aquesta escala es molt alta, pero en sent aquí dalt ja no 's puja més.

Lo senyor Joan, qu' era lo subjecte que cercavan las duas senyoras, y qu' 'ls hi feya aqueixos compliments tan senzills y ben enraonats, era un home de molt agradosa presència. Alt, gros; ab una cara riallera y un sotabarba tan desenrollat, que hi haguera capigut un altre fesomia. Anava folgadamente vestit ab un gech ó americana que ben segü que 'l sastre li havia feta prenent las midas de memoria; unas calsas amplas que 'ls elástichs li treballaban molt per fer veure dos ditets de mitjas y uns peus tan generosament complerts, que ja podia ben dir que tenia a tot hora un parell de proporcions per descansar.

Y axins com hi ha personas que naixen ab senyal permanent en lo rostre, lo senyor Joan semblava que hagués vingut al mon ab la rialleta a la boca, disposat a trobar graciosos lo que dirian los altres, ó a riure ab igual satisfacció per tot lo qu' ell podria dir; y encara que la vivó no brillés en aquella cara tan alegre, 's veya qu' era sòno a estonas, y que duya amagada molta solaparia paguegesca.

—Vaja, vaja, continuà dihent, donas vostés m' han vingut a veure. Me 'n alegro, y encara que no tingui 'l

honor de conèixerlas (més que per servirlas), ja ho saben; no més tenen què dir, senyor Joan, ens convé tal cosa, y un hom ja sap lo que li pertoca. Res més.

—Gracias, contestà la mare, sino que, una persona 'ns ha dit que vosté per cosas de la juventut tenia moltes coneixensas, y que era un senyor tan reservat.

—Je, je, je!... prou que 'n tinch de coneixensas; a dintre y a fora; je, je, je!... prou lo dia que 'm mori se 'n parlarà, gracias a Deu. ¡Qué potser l' hi toca massa l' aire?... Vingui, acostis, ségui aquí, vora la taula. A mi m' agrada tot obert. ¡Deu esser la pubilla la senyora?

—Si senyor, per servirlo.

—Vaja, me 'n alegro; 'ls testos se tenen de semblar a las ollas. Y sembla que la te ben reixida.

—Per ara... gracias a Deu.

—Es una satisfacció per un pare y per una mare.

—Com ha de esser...

—Es ben cert; ells ens fan vells y 'ns empenyan.

—Quants anys tens noya, vintidos?

—Vintiu y mitj.

—Be, si, no m' erro may: que mitj ensà que dos enlla... Vaja, mestressa, ja li dich que té una filla com un pom de flors.

—Ay com se 'n burla aquest senyor!... sino que, com li deya, 'ns han dit que vosté tenia certes proporcions...

—Je, je, je! ja l' han ben informat, senyora, y li dich ab tota la boca que si la noya no troba marit en aquesta casa, que fassi 'l pensament que no hi està destinada pel estat del matrimoni.

Aquí, mare i filla hagueran volgut que 'l sastre s' hagués ensoportat de repent y trobarse al mitj del carrer per amagar la vergonya que 'ls hi feu la magallada del senyor Joan.

Y 'l senyor Joan féntse lo desentés continuà:

—Ya se sap, en aqueix mon no hi podem ser duas vegadas; 'l pare y mare que aprecia al fills ó fillas volan veurels acomodats. Y' ha poch que fer, es un estat que tots hi volan arribar: cada olleta te de tenir la seba tapadoretta; los joves perquè son joves, etcetra; (ja m' enten vosté que té experiencia) y 'ls vells per tenir una companyia y passarse tots dosets las penas de aqueix mon. ¡Mirí com se 'n riu la pubilla! Ah dolentota, deus pensar, com ho enten lo senyor Joanet. Je, je, je, jo també me 'n riuria (com que no 's parla d' opinions, a tot hom agrada). No t' farà falta un marit ben curro; dextintme fer a mi; val més una dita meva, d' aquí estant, sense moure per res, que 'ls millors informes. Vaja, diguin, no se 'n donguin vergonya, espiquinse; un hom ja hi està acostumat. ¡Per quin estil li cercarem, del bras alt? Pero si m' haguessin de creure, 'ls dots grossos, aqueixos hereus de patrimoni tant richs, son una colla de romanceros; son uns gansos que més de quatre vegadas no tenen qu' hi ha dalt, y per tot troban un sis ó as; ja 'ls hi pot presentar una noya com lo navio soberano, guapassa, d' allò que ni 's pinta; ja pot ser la diosa Venus enmotllada, que de tot fan escarafalls, y me li troban mes taras y forats qu' en un garbell de passar cacau. Si es rossa perquè es rossa; si es morena perquè te 'l ull negre; si es alta perquè va creixen tan... Y dos que no tenim d' entendrens? 'ls hi dich jo. D' ensà que soch al mon, que mica més ó menos las personas las hi vistas fetas pel mateix terme. ¡Qué 's pensan vostés que perquè una persona 's guanya 'l sustent aporiant casaments te poder per presentalsi sirenas d' aigua dolça? ¡Oh! no me'n callo cap... Escolti, ¡voldrian un viudor... Aquet si que fora de l' hort a la olla: tres mesos de matrimoni y qucut; encara no fa vintiquatre horas que ha estat aquí casa. Jo 'u veig, la gent se 'n recorda, lo vaig servir molt bé y ha tornat. Tenia, Deu l' haja perdonada, una senyora (jo li vaig fé conèixe), que 's podia posar dins una escaparat: blanca, fina, menudeta, era una presentalla de cera y... cent doblas de quatre de dot... Sinó que, amigo, no 'ns hi enfondem, ja es morta. ¡Y que 's portavan voluntat! Vegi, ho he conegut desseguida, encara no ha obert la boca per dirme que li cerqués un altre proporcio; casibé 'ls ulls li espuñavan. ¡Es una llástima; quant duas personas s' ensopegan!... Creguin que aixó del matrimoni es una cosa que m' fa reflexionar!... mirintme la pensamentera que 'n dich jo; qué tal? Sembla un maig de moniment, y tenia 'ls cabells mes negres que la mantellina que porta la noya. No han caygut, però quan me 'ls veig tan blanchs penso, Janet, tui 'n fas masas; tui t' hi enfondas molt ab los assuntos que manegas... Y be, ¡qué hi diu la pubilla?

—Ja veurà, senyor Joan; hns ara nosaltres no 'ns havem expressat, y per lo que vosté ha dit, conech que vosté no més fa que ab partits que tinguin alguna cosa. La noya no te dot, m' enten? Val més dirho clar que no portar enganyada una persona. Nosaltres no som senyors; vull dir que no podem fer gran cosa; la noya es dreta é igual, gracias a Deu; ab aixó 'l que la vulgui tindrà que contentarsen y encara que m' estiga mal lo dirho, perquè so la seva mare, tindrà un escarràs de feina; qu' una pesseta li sap fer valguer trenta quatre

cuartos, que mes de quatre... ja hu sap vosté, ja m' pot entendre.

—Vol callar, senyora... senyora daxonas.

—Francisca, per servirlo.

—Senyora Francisca!... tóquila, qu' ha dit unas quantas parauletes que 's podrian escriure. Pero aném al cas; vosté com s' estimaria més la proporcio, a la vista ó per medi del retrato?

—Jo... ¡qué t' sembla noya?

—Si fos pel retrato...

—Corrent; ja veurà com aviat estarém entesos; fassi 'l favor, dónguemel.

—Lo meu retrato?

—No dona; ¡qué 's té de casar vosté? 'l de la noya.

—Lo retrato de la noya! No señor, ¡la meva filla! Den me 'n quart.

—Es que si hi té repugnancia, a casa meva no passen certes cosas.

—Ja hu crech, pero, no me 'n determino.

—Fóra donchs, será casament a mitja vista. Si cada dia 'ns hi trobem.

—¡Qué fa ara, que me la retrata?

—No dona, no 's despacienti; apunto la sevas entresenyas en aquesta llibreta.

—Esbórrilas, esbórrilas desseguida; no vull que siga dit que a la meva filla l' han tractada com un quinto. Perdoni senyor Joan, pero 'm semblaria que l' han portada al cuartelillo.

—Bé, bueno, —digué lo senyor Joan posantse la ploma darrera l' aurella, mentres per lo baix murmuraba: «ja t' arreglaré, en dihent que diu sa mare qu' es bona noya, pero que a mi 'm sembla que te la cara com un duro fals, ja 's casará la setmana dels tres dijous.» —Al demés, senyora Francisca, no 'u cregui; miri, aquí tinch partits de la banda d' Esparraguera, de Mataró, d' Arenys, fins de la provincia de Girona; y del costat d' enzá, tinch tot aqueix forat del Vallés, Cardedeu, la Atmetlla, Granollers fins a Llerona, y que totas son unas pubillas com feixets de rosas; que no son cosas de riure. Tingui, guaytin, —anyadi extenent una col·leccio de fotografias; —axó es melmelada; ¡qué 'ls hi sembla? Si aquí hi ha un fleret de minyonas que 's podrian presentar al Rey de las Espanyas si estigués per mereixe! ¡Je, je, je! mes de quatre ho sapiguessin que jo tinch aquest be de Deu a casa, no me la enrodrarian poch ni gayre. ¡Je, je, jo hu crech! si axó es un vol parat de serafins. ¡Tira! senyor Joan, la que vulgui, vosté mateix me dirian los minyons. Pero jo a més de quatre fadrinas que venen a casa per acomodar-se, també las faig passar ab rahons; perquè, desenganyis; nosaltres ho fem tot, y no resantme may a ningú ja están compostas; no 's casan. Mes, ja li dich, en no sent una minyona com cal, que ningú hi tingue res que dir, —ey, tocant al bon nom de honradesa, —perque de las caras no m' hi fico, m' entén, senyora Francisqueta? ¡Y bé, que 'n diuen?

—N' hi ha que van molt compostas, però per aixó fan goig, —digué la mare remenant las fotografias; —y alguna també 'm sembla que te 'ls seus anyets.

—Y ben seus que son si 'ls te. ¡Mare de Deu, Mare Deu; sempre serán donas! una punxadeta ó un pessigué, ¡vaja no se 'n poden estar! S' hi moriran. ¡Qué vol dir que la seva filla faria mal paper entremitj de aquestas senyoretas?

—No, senyor, jo no dich tant, pero 'm sembla que aquí n' hi ha moltes que tenen la boniquesa desada a la caleixera; ja veurà, treguils tot aqueix fardiment de tirabuixons y de cintetas y preséntilas mes naturals. Veyam si 'ls senyors se 'n enamorarán. No n' hi hauria poca de diferencia... Desenganyis la Catedral no necessita adornos.

—¡Ba, ba, ba! senyora Francisca, vosté no pensa al estil d' avuy al dia; es d' aqueil temps del antigó. No 's casaria ara si no s' empolainés forsa.

—Qué diu? al meu temps no 'm faltavan may mitja dotzena de pretendents per triar. ¡Si quan era jove... ¡ay Senyor! axins, axins 'ls feya anar, del modo que 'm donava la gana. No 'n havia dadas pocas de carbassas.

—¡Je, je, je! ¡en aqueil temps? ja 'm sembla que si fos ara, ¡je, je, je! hauria de fer com més de quatre que diuen: ¡ya que no pueas comer, beba beba pacarito, y als fadrins se 'ls miran com passen. Vaya dona, tregui el retrato que ja conech que l' han dut, no fassi 'l sério, perquè no n' està d' enfadada. Aquí no 's fan cofis y moñis; lo qui al primer impetu posa 'ls ulls sobre una noya, ja no la desbanc cap més. Retiro 'l joch.

—Me fa riure V.; tingui, aquí 'l té pero confio que no l' ensenyará segons a 'n aquí.

—Calli dona, calli, aquí no 'n venen de xixaretlos ni d' aliats de la nueva merced ni de la jobentrapsen, ó com se 'n diga, que may l' hi entesa aquesta enderga. Aquí ve gent formal; senyors de edat, no 'n vull de bagligas balagas, porque encara que 'm vegen tot alegre que sempre sembla que 'n porti una al pap y un altre al sach, també so molt farrenyó, y quan ve 'l cas, encara que conech que 'm perjudica la salut, ¡jera! ¡cuy-dado con ella! que si m' acaloro també se fer lo sério...

Ara que vostès m'han sigut francas, y m'han divulgat lo seu modo de pensar, las hi vull fer veure tot l'assortiment de casadors que tinc ab expectativa. Mirintme aquí quin florejo de gent repossada; mirintme aqueix que tibet, sembla un regidor, no 'u es no per axó, pero en fa la patxoca. Y aqueix qué tal? sembla que 'l jefe li hage eridat; pressenten, ar! Si, havia sigut nacional quan era mes jove; y, en te 'l tall de militar. No, aquet no 'n farém res; es un casament de conveniencia; no gasta salut, es vellot y te un genit que no 's pot sofrir. La seva dona li va ser una murtel ab ell. Si no que, miri, 'l tinc aquí com per caritat: no 'l ensenyo may á ningú.

—Fa bé, vau un homenot, ja 'n fa 'l posat de rabiós, Encara com no 'l desenganya?

—Que li diré jo, devegadas surt alguna desesperada... Y després, senyora, es la meua carrera; no puch dir que no á ningú.

—Ja sabé, pero, que vol que li digui...

—Pubilla, sembla que te 'l miras molt á aquet curutacó? Je, je, je!

La noya molt sofocada deixa anar la fotografia y 'n pren un altre fingint mirarsel ab igual interés.

—Vaya, senyora Francisqueta, 'm sembla que ja som allí hont aném. Qué li sembla aqueix del bigoti y patillas? Veyam noya, crech que tú 'l tens.

—Si... bé... un galan senyor.

—Y aquet altre que porta bigoti?

—També, no es gens despreciable.

—La noya no sabria quin triar, veritat que ho endevino?

—Que vol que li digui la noya, pobreta! qué sab ella!

—Desenganyis senyora, per aixó no 's necessitan aprenentatjes. Es lo primer cop d'ull: no m'erro may. La seva filla, de tots los retrats que ha vist, no mes está agradada d'aqueix. Es veritat ó nó?

La noya tornantse roija baixa 'ls ulls y 'ls ficsa per casualitat en los mateixos retrats que senyalava lo senyor Joan.

—Y per que vegin que 'l primer amor es lo més ferm, aquí tenc que aqueix subjecte que porta tres coses á la cara, y aquest que no mes n'hi du duas, son una mateixa persona, que es lo viuado.

—Qué diu ara! miri vosté! per axó es lo que m'ha agradat mes de tots los qu'hi vist. Eh noya?

—Que ha de dir la noya! aixó ja ho enrahonarem després. Tornin; tindré un altre assentada, y qualsevol dia 'ls hi faré coneixe lo viuado, que si ara 'ls hi ha agradat com á hu... ja me 'n tornarán la resposta.

—Senyor Joan, digué la mare, escolti... y li parlá bona estona tan baixet, que ni la noya pogué sentir res de lo que enrahonaren.

..

Tres mesos mes tart, passats los dos rigors, lo del dol y 'l del sentiment, lo viuado, restituidas las patillas á la cara, 's casava ab 'l filla de la senyora Francisqueta. Y aquell dia ('l del casament) lo senyor Joan assistí á la cerimonia y al refrech, per rebre lo regalo que 'ls nuvis li entregaren dissimuladament embolicat dins un paperet. Quan arrivá á casa seva ab lo mocador plé de lleminaduras, lo deixá sobre la taula; desembolica 'l paper, contá quant li havian donat y arrencá després un gros sospir, exclamant:—Un altre carrech á la conciencia! Senyor, m'hi haig de guanyar la vida! Los hi fet felissos, ó serán desgraciats!...

Juny, 8.

EMILI VILANOVA.

BRINDIS

Quan bech, oh patria, de tes montanyes lo vi puríssim, ó de ton pla, l'ardenta sava de tes entranyes sent en mes venes anguilleja'.

Oh, patria, patria, teva es ma sanch!

Al pit bullenta ma sanch s'agropa, sent ab mes forza cruxir mon bras, y com un calzer alsant la copa mon cor flameja flamejarás.

Oh, patria, patria, teva es ma sanch!

Llavors, sentintme l'ànima als llabis, mon cor te jura fidelitat pel sacratíssim recort dels avis, pel sol, per l'ayre, pel Montserrat.

Oh, patria, patria, teva es ma sanch!

FRANCESC MATHEU.

UN TEMA PICTÒRICH

En son llibre, *Memorias de un setenton*, conta en Mesonero Romanos la anécdota que anem á traduir, y que, segons explica, li havia sigut referida per un dels principals interlocutors de la escena.

«Desitjant en Wellington, (lo cas ocorregué l'Agost del any 14, quan la primera entrada dels aliats á Madrid) no sé si per impuls propi ó per indicació d'altre, ferser fer un retrato per lo celeberrim Goya, aná, acompanyat de son amich predilecte, lo general Alava, á casa del artista, qui, com tothom sab, la tenia en una torre ó casa de camp de las voras del Manzanares.—Es tradicional la excentricitat y duresa de geni d'en Goya, á las quals, tant com á sas inmortalas obras, devia la popularitat de que gosava; y que aquesta condició, veritablement excepcional, s'havia exacerbada ab una sordera tant radical, que á quatre passas no hauria sentit l'espetech d'una canonada.—Donchs bé, y establertes aquestas premisas,—se presentá 'l Lord, acompanyat de 'l Alava, al taller de 'n Goya. Una hora de sessió li bastava á aquest pera bosquejar un retrato. Posá ma á la obra tot seguit, y quan lo cregué en estat de poderlo presentar, l'ensenyá al Lord, qui, sia perque fos poch perit en la materia, sia perque fos desdenyós de natural, feu un moviment despreciable y comensá á dir que 'l retrato no li agradava, que era una mamarratxada completa y que no podia acceptarlo de cap de las maneres: tot lo qual ho explicava en inglés al general Alava á fi de que ho traslladés al artista per conducte del fill d'aquest, que hi era present, y ab lo llenguatge dels dits que era l'únic que podia servir pera en Goya.—Observava aquest ab recel y disgust los accionats del Lord y sas contestacions ab 'l Alava, mentres lo fill d'en Goya, persona molt instruhida, y que entenia l'inglés, se negava políticament á comunicar á son pare cap de las apreciacions y paraulas del Lord, procurant convenel de lo errat del seu concepte sobre la pintura; pero ni las judiciosas observacions del fill, ni la prudent intervenció del general Alava, eran prou pera atenuar la actitud altiva y desdenyosa d'en Wellington, com ni tampoch los accessos de furia mal continguts que en la cara del artista 's dibuixavan. Á tot aixó, 'l fill, que observava al un y al altre, que veyá á son pare mirarse de rebull las pistolas—que, com sempre, tenia carregadas demunt de la taula—y que comensava á temer que 'l conflicte acabés d'una manera espantosa, no savia á quin dels dos acudir, fins que vegé al Lord aixecarse ab molta arrogancia, y posarse 'l barret en actitud de despedirse. Allavoras, en Goya, no podentse contenir mes, aná per agafar las pistolas, mentres lo Lord duya la ma al puny de la espasa, y gracias únicament als desesperats esforços del general Alava, dihentli que 'l artista estava atacat d'enagenció mental, y als del fill d'en Goya que subjectava ab forza la ma de son pare, pogué al últim tenir fi una escena lamentable, que podia molt bé haver interromput, quan menos era d'esperar, la série de victorias del vencedor d'Arapiles y del héroe futur de Vitoria, de Tolosa y de Waterloo.»

Després de llegit aixó, y 'l títol ab que havem batejat las presents ratllas, ja quasi podria posarse punt final á aquestas, y dar per complerta la tasca que 'ns hem proposat. No ha sigut altra que eridat la atenció dels artistas sobre las condicions pictòriques del tema miniatrat per la precedent anécdota, á fi de veure si algun d'ells se decideix á tractarlo. La ocasió es propicia, puig segons se diu, va á publicarse la convocatoria pera una Exposició nacional de pintura y escultura, y un quadro aixís es del tot á propòsit pera Exposició.

Possible es que ja á aquestas horas hi haja qui 'l prepare, perque publicadas las *Memorias de un setenton* es fácil hajén anat á mans de molts artistas y es de creure que la majoria d'ells, haurán vist, mes clar que nosaltres, en la anécdota transcrita, la primera materia per una obra artistica d'importancia.

Lo quadro, no mes que ab lo que diu en Mesonero Romanos, está fet. Té totas las condicions desitjables. No es qüestió més que d'estudiar los accesoris, no difícils de trobar, avuy sobretot que está tant de moda la casaca y perruca d'últims del sigle passat y primerias del present. En aquest quadro hi cab tot á la hora: efectes de color, posas atrevidas, estudi psicològich, y l'interés especial que neix de la escena y dels personatjes, dos dels quals, á lo menos, han de esser retrats.

La escena passa en lo taller d'en Goya, arreglat tant capritxosament com devia estarho per forza 'l d'un pintor d'un caràcter tant original y excentrich com lo que la historia y la tradició li atribuïxen. L'esplendent sol de las voras del Manzanares, un sol d'Agost, la illumina. Goya, ab aquella fesomia sehua tant accentuada, encesa per la ira y pel despit que 's manifestan en ell d'una manera especial,—aquella manera que caracteriza á totas las manifestacions fisiológicas d'un sort, com ell era,—agafant nerviosament las pistolas de

demunt de la taula, mentres son fill, ab un esforç extraordinari, li subjecta 'l puny crispat pera evitar una catástrofe; Wellington, ab lo barret posat, desdenyós, ab aquella altívesa impassible d'un inglés y d'un inglés tant orgullós com era ell, duhent la ma á la empunyadura de la espasa mentres Alava s'esforça en contenir-lo y en endurselen; los uniformes brillants y plens de colors dels dos generals... ¿á qué continuar? ¿Quin pintor no ho veu, per mica que s'hi fici? En certs moments, tenim enveja de veras als que saben manejar pinzell y paleta, y realisar en la tela lo que concebeixen en la imaginació.

Digan lo que vulgan los partidaris de sistemas: digan los uns que en la pintura lo que importa es lo color; la composició los altres; lo drama los de mes enllá; nosaltres creurem sempre que aquella obra d'art es mellor, que paria als ulls y al sentiment ab totas las llenguas que 'ls grans pintors coneixen; aquella obra d'art hont hi haja la composició del *Quadro de las llansas*, la intenció dramática de *L'Eminence grise* y 'ls esplendors de color de las obras d'en Fortuny. En lo quadro apuntat, tal com pot pressentir-lo un profa, hi cap tot aixó.

J. SARDÀ.

PROVERBIS TURCHS

Qui dona als pobres dona á Deu.

Qué desitja 'l cego: dos ulls.

Qui va massa depressa 's queda pel camí.

S'agafan mes moscas ab una cullarada de mel qu'ab una bota de vinagre.

Lo vinagre donat es més dol que la mel comprada.

Val més un enemich sabi qu'un amich boig.

Quan l'Iman (ministre de la religió mahometana) se distreu, la reunió li pert lo respecte que li deu.

Qui ha de morir penjat no s'ofega.

Lo que Deu t'ha escrit sobre 'l front, te succehirá.

Beu y menja ab ton amich, mes no hi tractis en cosa d'interessos.

Fes bé á qui t'fa mal y serás estimat de Deu y de ton mateix enemich.

Qui vulga viure en tranquil·litat ha de fe lo sort, lo cego y 'l mut.

L'ou d'avuy val més que 'l pollet de demá.

La dona fa la prosperitat ó la ruina de la casa.

Qui plora per tot lo mon acaba per perdre 'ls ulls.

La polla del vehi 'ns sembla una oca.

Primer s'ha de perdre 'l cap que dir un secret.

Mil amichs son poch, un enemich es molt.

Has de tenir per un elefant á ton enemich encara que no sigui més grós qu'una formiga.

Fins á rebre 'n ordre de sa mare, una filla no deu treure 'ls plats de demunt de la taula.

Verament qu'es cego qui cau dugas vegadas en la mateixa trampa.

Lo home més prudent topa un dia contra una viga.

Hi han paraulas que se semblan á las confitures sàladas.

La llengua no te os y fereix.

Son per demés los consells á un boig y 'l sabó á un negre perque s'emblanqueix la pell.

Ningú s'aprofita de lo que 'l Desti guarda per un altre.

Lo boig te 'l cor sobre la llengua, lo sabi te llengua en son cor.

Donar als richs es portar aigua á la mar.

Demandar una cosa á un evaro es volguer cavar un poç á dins del mar.

Lo peresós diu: jo no ting forsa.

Per cada sa 's trovan dos boigs.

Qui sab molt s'erra molt sovint.

No acceptis cap present perque l'haurás de tornar.

Ab or s'arriba á tot arreu.

La paciència es la clau de l'alegria.

No allarguis més lo peu que la sabata.

Quan visitis un cego, tanca 'ls ulls.

Mil cavallers no sabrian despullar un home nú.

No t'fís del seny dels homes grans, ni de la durada de la calma del mar, ni de la claredat del dia que fuig, ni del vigor del bon caball.

Que s'ompli de menjars la taula del Iman... ¿Qué t'importa?

L'home de cap lleuger pert lo barret entre la gent.

La cara del que capta es negra, pero molt sovint la alforja es plena.

Lo lladre que no 's deixa descobrir passa per lo més honrat dels homes.

Algunas vegadas la nau s'inclina pero 'l camí no es ménos recte.

Un cop d'ull del mestre val pel xicot un pensament.

Qui apren á tocar un instrument á vuytanta anys se podrà escoltar al dia del judici final.

Lo cor es un noy, espera lo que desitja.

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Afortunadament, veyém renaixre ab esplendor la pintura y l'esculptura en nostre hermosa Catalunya, y ab plaher veyém la consideració que de dia en dia van mereixent de qui protegírlas pot y de qui disposa de la publicitat per ajudarlás á donalshi lo merescut lloch que 'n l'història del modern saber deuen ocupar.

L'art lliberal de la pintura que 'ns trasmet en sas sempre admirables planas, (puig sols las admirables quedan) no sols lo sentiment comú, sinó las tradicions, glorias patrias costums y usos y de cada terra de per si, perpetuant aixís de generació en generació, lo amor á tot lo sant, bell, grandíus y sublim, nasqué, segons conta l'història, engendrada per l'amor, aquesta passió puríssima, doll d'accions generosas, de fets heroichs y grans virtuts á qui l'home deu tots los bens, tots los plahers que 'n lo mon posscheix y gosa.

La Donzella de Corinto, filla del grech Dibutades, gerrer de Sicione, tenia una filla enamorada del jove Polemon; aquest havia de marxar á terras llunyanas, d'ahont potser no 'n tornaria; tranzia de dolor l'infelís donzella tingué un pensament sublim en l' hora de la separació; valguentse d'un bossi de carbó resseguí ab má segura lo contorn que produhia la sombra de la paret, projectada per la testa del jove.

Aixís nasqué la part més principal de la pintura que es lo dibuix, seguint després l'art plasticomplint, lo gerrer Dibutades, d'argila, l'espai tancat per las línas trasadas per sa filla y modelant la testa de Polemon.

Com, donchs, tan noble naixensa pot esborrar-se y deixar de perpetuar-se á través dels sigles, sens causar la veneració y admiració que 'ls hi ha sigut tribuadas?

Podem deixar nosaltres de pagar un tribut á lo que ha engendrat aquestes arts, la més noble de las passions, la més imperdurable y la més santa?

Quants recorts gloriosos desde que 'l mon es mon! Quántas causas d'admiració nos han llegat los artistes desde Apelles, Protógenes y Polioctes fins á Fortuny! Quántas desde Praxiteles, Pitágoras y Fidias fins á Carpeaux y Monteverde!

Llarga fora nostra tasca si haguessim de enumerar, ó tan sols recordar las escuelas, ab sas vissicitudes y glorias per que han passat aquestes arts lliberals. Per sort no ns ho permet l'espai de que podem disposar, puig fora

ociós parlar de lo que tan brillantment s'han ocupat personas molt entesas en la materia y ab uns coneixements de que nosaltres estém faltats.

Afortunadament com havem dit, 'l gust de las arts vá desenrollantse més y més, y lo número d'artistas y aficionats s'engroixeix, com pot veure's periódicament en los diversos establiments de nostra ciutat en que se hi troban exposadas, per joya de l'il·lustrada Barcelona, las obras de nostra renaixensa artistica.

No falta per aixó, qui deixantse portar d'un exagerat

tisme; y qui pot negar may lo patriotisme á nostres artistas? Que procurin recordar en sas obras los fets gloriosos de la mare patria, enhorabona, mes que per aixó 's valguin de tal ó qual manera de fer imposada es cosa verdaderament contraria á totas las més sanas nocions del art.

Es de tothom sapigut que 'ls artistas qu'arriban á adquirir un nom envejable en lo mon artístich, son los que s'han fet un estil propi, los qu'han deixat en sas obras un sello característich de sa originalitat, los de-

més sols son imitadors més ó menos bons, més copistas á la fi. Qui imiti á un mestre podrá tot lo més igualarlo en sa manera de fer, més li mancará la primera de sas qualitats, la que li ha potser donat lo nom de geni, la originalitat y la primacia. Com á prova de lo que deixem dit, regirís la història de las Bellas Arts y 's veurá que 'ls noms transcrits en sas planas deuen la immortalitat al sello propi qu'han imprés sempre en sas obras. Dintre de una mateixa escola quasi sempre es un sol l'artista que 's cita, quedant sempre 'ls altres ofuscats per lo brill del primer.

No volém dir per aixó que no s'estudihin los mestres antichs, molt al contrari, puig sabem qu'en ells se trova la verdadera font del art y de la inspiració, y també sabem que ab lo temps que s'segueix son método no se ha lograt fer reviure á cap de las antigas escuelas.

Si nostres artistas están en la actualitat adquirint just renom, no sols en Espanya sinó fins al Estranger, se deu á nostre entendre, en lo diferent género cultivat y més encara en la diversitat de factura.

Regni donchs la varietat que 's nota, segueixis l'escola que 's vulgui, y siga la llibertat ben completa, mentres s'agermaní l'art al sentiment, mentres las obras se fassin admirar. La patria ja te prou orgull ab que l'artista siga fill seu, puig sab que no pot estingir-se l'amor que tot fill te á sa mare. En la varietat está 'l gust, dihem vulgar-

ment, y ab res se pot tan ben aplicar aquest principi, com en las arts anomenadas lliberals.

Seguint donchs lo criteri esposat en aquestas últimas ratllas procurarém en los números següents ocuparnos de las obras tan pictóricas com esculptóricas, que produheixin nostres moderns artistas, tant ab aixó, ademes de posarhi tota nostra bona voluntat, en son judici, ab la benevolencia de nostres llegidors, que may nos ha mancat ni n'hem dubtat.

ARTHUR GALLARD.

BARCELONA. — PORTA BISANTINA DE SANT PAU DEL CAMP

DIBUJ DE BRISA. GRAVAT DE F. GÓMEZ

patriotisme, desitjaria que nostras arts se encaminessin á una determinada escola que titulan espanyola ó nacional, á fi de que nostra terra tornés á ocupar lo lloch envejable en que en passats temps se trobava dintre del mon artístich. Molt patriotas son los que aixó diuen y procuran, mes no pensan que no en vá som en lo present sigle y que es facil combatirlos ab sas propias armas. «L'art no te patria, mes los artistas sí que 'n tenen una;» aquestas son las paraulas dels defensors de una escola nacional. Confonen la paraula patria ab patrio-